

Д-р Милка Ристова
Судија на Врховен суд на РМ во пензија

АНАЛИЗА

ПРЕДМЕТ: “Музеи на Македонија”

Осудено лице: Перо Јосифовски од Скопје

1. Вовед

Во функција на подобрување на состојбите во правосудниот систем во Република Македонија и отпочнување на процес на враќање на довербата на граѓаните во истиот како општа цел на проектот насловен како “ГРАЃАНИТЕ БАРААТ ПРАВДА – СТОП ЗА НЕПРАВДИТЕ” , предмет на овој извештај е водење на кривична постапка на осуденото лице Перо Јосифовски во предмет со работен наслов: „Музеи”.

Изготвениот извештај се темели на целосна анализа на списите по предметот којшто претставува обемен материјал и притоа се анализираше целокупниот тек на кривичната постапка, од нејзиниот почеток до правосилниот дел на пресудата со цел да се утврдат околностите кој довеле до донесување на истата којашто од осуденото лице, а особено од членовите на неговото семејство а во извесна смисла и поширокјата јавноста се доживува како незаконита и неправедна.

Исто така, целта на анализата на овој случај е и околноста што Република Македонија како претендент за членство во ЕУ треба да обезбеди стабилност на институциите коишто ќе гарантираат демократија, владеење на правото, заштита на човековите права. За таа цел, потребен е нов пристап за унапредување на независноста на судството на РМ.

По правосилноста на еден дел од пресудата, сопругата на обвинетиот Перо Јосифовски заедно со обвинетиот и неговиот бранител, до проектниот тим на ТИ-Македонија поднесоа барање на преиспитување на текот на кривичната постапка и донесениот дел на кривичната пресуда, кој станал правосилен, затоа што истата од страна на обвинетиот и неговите сродници се смета за неправедна и незаконита пресуда.

Притоа, во поднесокот се наведува дека во текот на кривичната постапка по овој случај, треба да биде преиспитано дали сите превземени дејствија биле според законските прописи. Исто така се укажува дека е направена повреда на правото на презумција на невиност на осомничените, сега осудените лица со оглед на тоа што нивниот идентитет уште на самиот почеток на кривичната постапка бил јавно изнесен, со што го нарушиле угледот на тогаш осомниченото лице. Воедно, укажано е за направена повреда при спроведување на наредбата за приведување на лицата и нивното лишување од слобода и на долготраењето на мерката притвор, којашто и покрај тоа што се барало нејзино преиспитување сепак не била укината, или заменета со поблага мерка.

2. Притвор

Од поведувањето на постапката по кривичната пријава и по испитувањето на истата, Јавниот обвинител ја предлагал мерката **притвор** како мерка за обезбедување на присуството на обвинетиот во текот на постапката. Притоа, притворот е определен по сите основи предвидени во ЗКП и истата мерка е усвоена, па сега осуденото лице П.Ј се наоѓало во притвор се до изрекување на второстепената пресуда.

Во текот на постапката, решението за определување на мерката притвор не содржи образложение и во натамошните одлуки за продолжување на притворот повторно не се наведени причините за неговото продолжување, туку само се повикуваат на трите законски основи за притвор. Од страна на одбраната на сега осуденото лице, се барало укинување на мерката притвор затоа што осомничениот бил со 22 годишно работно искуство во музејот и во целокупното свое работно искуство работел совесно, ветувал дека редовно ќе се јавува пред судот, исто така понудил да ја депонира патната исправа, да му се определи забрана за напуштање на градот. Исто така истакнувал дека во РМ има семејство и имот, што се заедно е гаранција дека тој нема да се даде на бегство и нема да влијае врз сведоците, особено поради фактот што се чувствува за **невин** во овој процес.

Од страна на експертскиот тим, оценето е дека во текот на траењето на постапката долго траела мерката притвор иако како што е веќе изнесено, одбраната неколку пати со правни средства барала укинување на притворот или негова замена за поблага мерка за обезбедување на присуството на обвинетиот. Но судот, одлучувајќи по овие барања истите ги одбива со образложение кое се ограничува само на цитирање на законските услови, предвидени за определување на мерката притвор без да даде осврт на ставовите изнесена од страна на обвинетиот и неговата одбрана, и да оцени зошто не ја прифаќа аргументацијата изнесена во предлогот за укинување на мерката притвор. Воедно судот не дава образложение, зошто смета дека и со поблагите мерки на обезбедување, осомниченото лице П.Ј, подоцна обвинето а сега осуден, нема да се јавува пред судот во постапката. Па така во образложението воопшто не е образложено кои се тие околности што го наведуваат судот на заклучок дека постои

оправдан страв дека обвинетиот ќе го повтори или ќе го доврши кривичното дело. Воедно дали постои, и во што се состои опасноста да влијае врз сведоците, другите обвинети, тогаш претпоставените соизвршители на кривичното дело. Не е дадено ниту образложение за ставот на судот дека обвинетиот ќе се даде во бегство за да ја одбегне кривичната одговорност. За сите овие околности судот во своите образложенија не се повикува ниту на докази, ниту ги посочува фактите врз основа на кои оценил дека мерката притвор е неопходна за законито водење и навремено завршување на кривичната постапка.

3. Тек на кривичната постапка по подигнување на обвинителниот акт

По поведувањето на кривичната постапка на обвинетиот П.Ј му се става на товар две кривични дела, и тоа: Кривично дело „Оттуѓување на културно наследство од особено значење во државна сопственост“, од член 266 –а од КЗ; Кривично дело „Злоупотреба на службената положба и овластување“ од член 353, став 4 во врска со став 1, во врска со член 22 и член 45 од КЗ.

Со првостепената пресуда, К.број 21/64/14 на ден 20.03.2015 година од Основниот суд Скопје 1 – Скопје како правостепен суд обвинетиот бил осуден во дел 3 од пресудата, го огласил за виновен трето обвинетиот П.Ј за кривично дело „Злоупотреба на службената положба и овластување“ од член 353 став 4 во врска со став 1, во врска со член 22 и член 45 од КЗ и му изрекол казна **затвор во траење од 4 години**. За делото наведено во дел 2 од првостепената пресуда донел одлука во која го огласил за виновен трето обвинетиот П.Ј за кривично дело „Оттуѓување на културно наследство од особено значење во државна сопственост“ од член 266 од КЗ и го осудил со **казна затвор од 5 години**. За двете дела му одмирил единствена казна **затвор во траење од 8 години и 8 месеци** во која да се засмета времето поминато во притвор.

По повод жалба, Апелациониот суд во Скопје, по разгледување на жалбените наводи, донесува пресуда КЖ бр 10-39 /15 од 18.01.2016 год. а објавена на 15.02.2016 година со која делумно ја уважил жалбата и пресудата на тогаш обвинетиот Перо Јосифовски ја преиначил со тоа што за дело од став 3, „Злоупотреба на службената положба и овластување“ од член 353 став 4, во врска со став 1, во врска со член 22 и член 45 од КЗ во делот на казната ја преиначил и го осудил со **казна затвор во траење од 2 години и 3 месеци** а во однос на осудителната првостепена пресуда од точка 2, пресудата ја укинал и во тој дел, предметот го вратил на повторно одлучување.

Од овие причини, со оглед на тоа што првостепената пресуда е преиначена, и единствено правосилна е само пресудата по однос на осудното лице П.Ј за кривичното дело „Злоупотреба на службената положба и овластување“, предмет на анализа ќе биде само овој дел од постапката. Притоа е утврдено следното :

4. Тек на постапката

Од деталната анализа по списите на предметот само во овој дел, во однос на правосилноста на пресудата, утврдено е дека постапката изобилува со широки описи коишто немаат суштинско влијание на утврдувањето на правно релевантните факти за кривичното дело, а особено за вината на осуденото лице. Има повеќекратни повторувања и описи, употреба на истите изрази од кривичната пријава преку обвинителниот акт, па се до осудителната пресуда што укажува на фактот дека не покажале доволно индивидуалност при оценката на фактите коишто го чинат битието на кривичното дело, анализата на околностите и личноста на обвинетиот, односно дали обвинетиот го сторил кривичното дело и дали е виновен за истото.

5. Правниот став на судот за кривичното дело Злоупотреба на службена положба за коешто осуденото лице П.Ј е правосилно осуден, исто така е недоволно образложен. Па така **недостасува опис на дејствија кои обвинетиот ги сторил за да се исполни законската дефиниција на кривичното дело**, односно кои противзаконитите дејствија обвинетиот ги сторил, а со кои е реализирано битието на кривичното дело. Па така, осуденото лице уште во почетокот на кривичната постапка се произнесува за невин, за лице коешто посветено ја вршело својата работна задача и дека 22 години ја работело својата работа во музејот и притоа ја унапредувал работата на музејските поставки и до толку повеќе бил изненаден дека му се става на товар противзаконито вршење на својата служба.

При испитувањето на содржината на списите на предметот, утврдено е дена во суштина, за дејствијата за коишто обвинетиот е осуден од Музејот на Македонија во рамките на годишни програми, финансирани од Министерството за култура, бил изготвен проект со комплетна документација и тоа од припрема на проектот до негово прифаќање, договори со Министерството за култура за негова реализација, односно финансирање. Исто така утврдено е дека се одобрени финансиски средства за исплата на спроведувањето на проектот. Во правосилната пресуда утврдено е дека е откупен нумизматички материјал како проект од годишната програма за работа на музејот, која што била со единствена цел прибирање и збогатување на нумизматичка збирка на музејот, со материјал наменет за дополнување на постојната поставка на Археолошкиот музеј на Македонија. При тоа, утврдено е дека откупените предмети се дел од новата музејска поставка на Археолошкиот музеј на Македонија и денес истите можеле да се видат во витрините на музејот.

По однос на обвинетиот П.Ј., утврдено е дека истиот учествува во откупот на овие предмети како лице стручњак со работна задача Виш Кустус – нумизматичар, за кое судот прифаќа дека е од јавен интерес, и кој дава стручен наод за откуп на предмети со музејска вредност. Во однос на осудениот со првостепената пресуда во делот 3 од пресудата и во второстепената пресуда во делот 1 тој е осуден за „Злоупотреба на службената положба и овластување“ од член 353 став 4, во врска со став 1 од КЗ. Притоа второстепениот суд утврдил дека сега осуденото лице ја повредува својата

службена должност како лице што ја работи својата дејност Виш Кустос – нумизматичар. По однос на степенот на вината судовите прифаќаат дека осуденото лице дејствува со умисла, со цел да го повреди член 92 од Законот за заштита на културното наследство. Како конкретно дејствие на извршување, судовите наоѓаат дека осуденото лице е **дополнителен член на комисијата за откуп на нумизматички материјал**. Натаму, судовите прифаќаат дека во конкретниот случај станува збор за продолжено кривично дело во кое Музејот на Македонија претрпел значителна материјална штета означувајќи дека штетата изнесува на 1.319.122,00 денари.

Преку анализа на списите експертскиот тим најде дека, обвинетиот П.Ј., **не учествувал како дополнителен член на комисијата**. Од анализите на списите по предметот утврдено е дека такво својство со ниту еден акт не е утврдено, напротив, во случајот тој дејствувал само како Виш Кустос-нумизматичар, којшто има конкретен опис на работни задачи и дал стручно мислење за квалитетот на експонатите коишто требало да бидат откупени. Притоа утврдено е дека Методологија за откупување на монетите и вредноста на откупените монети не била пропишана со закон туку, во конкретниот случај, Министерството за култура предложило дека монетите треба да бидат приложени пред комисија за да утврди дали истите можат да бидат дел од музејско наследство, односно дали овие предмети ќе придонесат за пополнување на некоја од збирките на Музејот на Македонија.

Постапувајќи само како стручњак, сега осудениот ја извршил својата работна задача како лице Виш Кустос-нумизматичар, **дал стручна оценка** дека станува збор за вредни и оригинални монети кои се изложени во Музејот. **Овој стручен наод не е оспорен од Јавното обвинителство**. Не постои акт како што е веќе изнесено, дека бил дополнителен член на Комисијата и немал обврска да извршува обврски за коишто немал законски или подзаконски овластувања. Како Виш Кустос-нумизматичар тој самостојно дејствувал и извршувал работни задачи само според описот и пописот на своето работно место, **а при оценката и даденото стручно мислење се раководел од своите стручни и научни сознанија за областа**.

По однос на околноста дали осуденото лице имал обврска претходно да го испита потеклото на експонатите, утврдено е дека таква обврска истиот немал, но судот не обраложува од кои докази наоѓа дека тој како и членовите на комисијата биле задолжени да внимаваат за потеклото на самите експонати. Ова особено што се работело за предмети-накит коишто честопати го менувале својот сопственик и не биле утврдени стандарди на основа на кои ќе се утврди потеклото на истите.

Судот не го образложил и не го анализираше, ниту мотивот на извршување на кривичното дело за осуденото лице П.Ј.. Исто така не опишува ниту кои се тие правно релевантни докази врз основа на кои смета дека истиот ја злоупотребил службената положба. Ова особено што во конкретниот случај со сигурност е утврдено од страна на првостепениот и второстепениот суд дека три члена комисија имала право да изврши

увид на предметите па врз основа на стручното мислење на кустосот- нумизматичар, наоѓа дека предметите се погодни за откуп и со истите да биде збогатена збирката на Музејот на Р.М.

Понатаму, утврдено е дека средствата кои биле исплатени на лицето од кое ги откупиле предметите, биле плаќани преку трансакциона сметка и на основа на извршената исплата бил доставен и извештај до Министерството за култура. Притоа за сите три откупи бил информиран директорот на Музејот и највжно од се, **откупените материјали се наоѓале во збирката** па оттука, **Музејот на РМ** не предјавил надомест на штета, бидејќи всушност **музејот и немал штета**.

За казната

Поднесени се повеќе правни лекови и тоа жалби против одлуките за определување на мерката притвор на обвинителниот акт, жалба против првостепената пресуда, а сега во тек е постапка за Вонредно преиспитување на правосилната пресуда, донесена од страна на првостепениот и второстепениот суд. Правниот лек е поднесен до Врховниот суд на Република Македонија.

Повисоките инстанции кои одлучувале по правните лекови делумно ги прифатиле наводите во жалбата, па така Апелациониот суд не само што во еден дел ја укинал пресудата, исто така интервенирал и во поглед на превисоко утврдената казна. Па така првобитно утврдената казна за кривичното дело „Злоупотреба на службената положба и овластување“, од 4 години ја преиначило во поблага казна во траење од 2 години и 3 месеци. Од ова произлегува дека потребно е сериозно преиспитување на казнената политиката на судови во Република Македонија.

Апелациониот суд – Скопје по одлучување по жалбата дал образложение, но во однос на осудителниот дел од пресудата не образложил доволно, зошто не ги прифатил жалбените наводи, кои укажувале дека ниту постојат докази за сторено кривично дело, ниту за соизвршителство, а особено за постоење на вина на обвинетиот П.Ј. Напротив, крајниот исход од дејствието на сега осуденото лице е што овие експонати се наоѓаат изложени во Археолошкиот музеј на Република Македонија. Судот исто така не наоѓа дека не е направена штета поради што и Музејот на РМ не побарал оштетно побарување од П.Ј.

Заклучоци

Осуденото лице во текот на целата постапка тврди дека не го сторил кривичното дело, дека не се осеќа виновен и моментално во тек е поднесено барање за преиспитување

на пресуда пред Врховниот суд на РМ преку неговиот бранител. Врз основа на целокупно анализираниот материјал ги предлагам за овој случај следните заклучоци:

Тргувајќи од потребата за безусловно почитување на човековите права, владеењето на правото и поголемата транспарентност и отчетност на сите државни органи особено на судовите, потребно е и овој вид на обсервација на кривично-правните постапки, кои предизвикуваат сериозно внимание во јавноста. Исто така го нарушуваат и угледот на осуденото лице кое себеси се смета за невино и неправилно осуден.

За таа цел утврдено е следното:

1. Во целиот кривично-правен настан **судот не располагал со докази со кои ќе го товари осуденото лице** напротив, дејствијата кои ги утврдил со кои смета дека е исполнето битието на кривичното дело врз основа на кое е темелена и вината за стореното кривичното дело се недокажани, па оваа стручна група смета дека осудениот не го сторил кривичното дело.
2. Во текот на кривичната постапка судот се придржувал кон правилата и текот на кривичната постапка на кривичната постапка утврдени во ЗКП,
3. Во дејствијата на П.Ј. нема елементи на кривично дело.
4. Ова особено што **директните извршители на настаната кражба во Музејот на РМ останале и натаму неоткриени**, а е водена постапка против лица за кои не е докажано дека учествувале во кражбата на овие експонати.
5. Бранителот на обвинетиот во текот на целата кривична постапка вложувал правни лекови и ги изнесувал сите факти и докази кои се во корист на обвинетото лице.
6. Во услови на постоење на законската рамка на пропишани казни за кривичните дела за кои е осудени обвинетиот и постоење на закон за одмерување на санкциите, судот изрекува строги казни, кои се движат кон горна граница на запретената казна за кривичните дела за кои се осудени обвинетите. **Не се доволно ценети олеснителните околности**, особено неосудуваноста на обвинетиот, неговата стручност, високото образование, професионалниот ангажман и работното искуство.
7. Изречените казни и во овој случај осуденото лице со првостепената пресуда му била изречена висока и несоодветна казна. Второстепениот суд ја намалува казната, но со оглед на тоа што лицето не дејствувало со умисла да наштети на институцијата, напротив сите превземени дејствија се со желба да придонесе за збогатување на музејските збирки на Музејот на РМ, себеси се смета за невин и правосилно утврдената казна е неправедна.

8. Не е оценет на правичен начин придонесот на организацијата на работата на Музеј на РМ во кој што не пропишана јасна постапка на кој начин ќе може да се проценува потеклото на откупените предмети и чија законска обврска е истото.